



# Finantsinspeksioon

## Makseteenuste hulgast välistatud teenuseid osutava isiku teabe esitamise kohustus

Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus (edaspidi *MERAS*) sätestab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2015/2366 (edaspidi PSD2) ülevõtmisest tulenevalt makseteenuste osas erandeid teenustele ja tehingutele, mida ei käsitata *MERAS* tähenduses makseteenustena, kuid milliseid osutaval isikul on teatud tingimuste täitumisel kohustus teavitada Finantsinspeksiooni ning teatud tingimuste täitumisel võib nende teenuste osutamine vajada ka tegevusluba.

Käesolevas selgitatakse Finantsinspeksiooni tegevuse üldiseid aluseid *MERAS*-s sätestatud ülesannete täitmisel avalikes huvides. Täpsemalt selgitatakse *MERAS* §-s 4<sup>1</sup> sätestatud teavituskohustuse sisu ning Finantsinspeksiooni arvamuse kujunemise üldiseid aluseid.

Käesolev ei ole kõikehõlmav. See tähendab, et Finantsinspeksioon, kui avaliku halduse ülesandeid täitev asutus, saab siduva seisukoha võtta eelkõige õigusaktides sätestatud alustel ja korras üksikjuhtumi lahendamisel, hinnates menetluses sellega seotud konkreetseid asjaolusid ning kaaludes isikute ja avalikes huvides teostatava järelevalve põhjendatud huve.

### I. Piiratud võrgustikus makseteenuse osutamine; makseteenuse osutamine piiratud valiku kaupade või teenuste omandamiseks

#### a) Teabe esitamise kohustus

*MERAS* § 4 lg 1 p 10 alusel makseteenusena ei käsitata ja *MERAS*-s sätestatud ei kohaldata teenustele ja tehingutele, mis põhinevad üksnes piiratud viisil kasutataval makseinstrumentil ja mille puhul on täidetud vähemalt üks käesoleva *MERAS* § 4 lõikes 3 sätestatud tingimus (edaspidi *piiratud võrgu välistus*):

- 1) mille valdajal on võimalik omandada kaupu või kasutada teenuseid ainult makseinstrumenti väljastaja ruumides või vahetult väljastajaga sõlmitud lepingu alusel kaupu müüvate või teenuseid osutavate isikute piiratud võrgustikus;
- 2) mida saab kasutada üksnes väga piiratud valiku kaupade või teenuste omandamiseks;
- 3) mis kehtib vaid Eestis ja mis antakse ettevõtja või riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse taotluse korral ning mida reguleerib riik või kohalik omavalitsus sotsiaalsetel või maksustamisega seotud eesmärkidel, et omandada konkreetseid kaupu või saada teenuseid tarnijatelt, kes on sõlminud väljaandjaga kaupade müügi või teenuste osutamise lepingu.

*MERAS* § 4<sup>1</sup> lõike 1 alusel isik, kes pakub *MERAS* § 4 lõike 1 punktis 10 nimetatud ja lõike 3 punktis 1 või 2 sätestatud tingimustele vastavat teenust, teavitab Finantsinspeksiooni, kui tema 12 järjestikuse kuu jooksul tehtud maksetehingute kogusumma ületab ühte miljonit eurot.

**Eelnevast tulenevalt juhime tähelepanu piiratud võrgu välistust kasutavate isikute kohustusele esitada Finantsinspeksioonile nõuetekohane teade juhul, kui eelneva 12 kuu jooksul täidetud maksetehingute koguväärtus ületab 1 miljoni euro suuruse summa.**

Nõuetekohane teade tuleb esitada ainult üks kord. Finantsinspeksioonile tuleks esitada uus täiendav teade, kui mis tahes teave makseinstrumenti(de) kohta, mis esitati koos esialgse teatega, on oluliselt muutunud.

Olulised muudatused võivad hõlmata muu hulgas olukordi, kus:

- a) väljajäetud teenuste osutamine on lõpetatud;
- b) kavatsetakse suurendada kaupade ja/või teenuste pakkujate arvu;
- c) kavatsetakse laiendada konkreetset geograafilist piirkonda kaupade ja/või teenuste pakkumiseks; või
- d) kavatsetakse osutada MERAS § 4 lõike 3 punkti 1 või 2 kohaseid teenuseid instrumendi alusel, mida esialgne teatis ei hõlma; või
- e) eelnevalt teatatud kaupade ja/või teenuste erikategooriat, millel on ühine eesmärk, kavatsetakse muuta.

Igal juhul on Finantsinspeksioonil õigus nõuda uue teate esitamist koos ajakohastatud teabega, kui Finantsinspeksioon peab seda vajalikuks, et teha kindlaks, kas teave, mis oli algse teatega esitanud, on muutunud või mitte.

### **b) Teate sisu ja Finantsinspeksiooni arvamus**

MERAS § 4<sup>1</sup> lg 1 teise lause kohaselt kirjeldatakse teates teenust, mille raames maksetehinguid tehakse, ning täpsustatakse, millisele käesoleva seaduse § 4 lõikes 3 sätestatud tingimusele teenus vastab. Teenuste kirjeldus peaks sisaldama järgmist teavet:

- 1) kas kaubad ja/või teenused, mida on võimalik omandada, on füüsilised ja/või digitaalsed;
- 2) teiste liikmesriikide kohta, kus sama väljastaja osutab PDS2 artikli 3 punkti k kohast teenust, mida hõlmab teade pädevale asutusele; ja
- 3) muu teave, mis võimaldab Finantsinspeksioonil hinnata teatise nõuetekohasusele vastamist

MERAS § 4<sup>1</sup> lõike 2 alusel kui Finantsinspeksiooni hinnangul puudub alus MERAS § 4<sup>1</sup> lõike 1 alusel nimetatud teates kirjeldatud maksetehinguid ja teenuseid käesoleva seaduse kohaldamisalast välistada, koostab ta sellekohase põhjendatud arvamus. Arvamus edastatakse teate esitanud isikule viivitamata. Käesolevas lõikes sätestatu ei vabasta teate esitanud isikut kohustusest hinnata oma tegevuse vastavust õigusaktidele, sealhulgas käesoleva seaduse § 14 lõikes 1 sätestatud kohustusest ehk kohustusest taotleda tegevusluba makseasutusena või e-raha asutusena tegutsemiseks.

MERAS § 4<sup>1</sup> lõikes 2 nimetatud arvamus näol ei ole tegemist Finantsinspeksiooni otsusega või ettekirjutusega, millest tulenevad isikule õigused ja kohustused. Arvamus alusel saab teate esitanud isik kujundada oma edasise tegevuse suhtes seisukoha, näiteks vastava tegevusloa taotlemiseks või makseteenuste osutamise lõpetamiseks. Vastutus ebaseadusliku tegevuse eest lasub endiselt isikul, kes on kohustatud oma tegevuse kohta teatise esitama. Teatise esitanud isik vastutab väärteto korrast teatise mitteesitamise, ebaõige või puuduliku teabe esitamise eest vastavalt MERAS §-le 107.<sup>1</sup>

### **c) Kriteeriumid, mille alusel hinnatakse piiratud võrgu välistuse kohaldumist**

Piiratud võrgu välistuse kohaldamise hindamine põhineb MERAS § 4 lg 1 punkti 10 ja § 4 lõike 3 kohaselt (a) makseinstrumendi ja (b) piiratuse kriteeriumil:

- a) kasutajale pakutakse makseinstrumenti ja on täidetud vähemalt üks järgnevast:
- b) - selle valdajal on võimalik omandada kaupu või kasutada teenuseid ainult makseinstrumendi väljastaja ruumides või vahetult väljastajaga sõlmitud lepingu alusel kaupu müüvate või teenuseid osutavate isikute piiratud võrgustikus (piiratud võrk),

---

<sup>1</sup> Seletuskiri makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu juurde. Lk 13-14. Leitav veebilehel: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/fb19e490df60-4bc3-8c97-10fe3bb5cc98>.

- seda saab kasutada üksnes väga piiratud valiku kaupade või teenuste omandamiseks (piiratud kaubad või teenused),
- see kehtib vaid Eestis ja see antakse ettevõtja või riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse taotluse korral ning seda reguleerib riik või kohalik omavalitsus sotsiaalsel või maksustamisega seotud eesmärkidel, et omandada konkreetseid kaupu või saada teenuseid tarnijatelt, kes on sõlminud väljaandjaga kaupade müügi või teenuste osutamise lepingu.

Makseinstrumendi väljastamise kriteeriumi on võimalik sisustada lähtuvalt vastava teenuse sisu juriidilisest määratlusest. Selle sisustab MERAS § 3 lg 1 punkt 5 võlaõigusseaduse § 709 lõike 8 kaudu: makseinstrument on makseteenuse pakkuja ja tema kliendi vahel kokkulepitud isikustatud vahend või toimingute kogum, mida makseteenuse pakkuja klient kasutab maksejuhise algatamiseks. See tähendab, et esmalt tuleb hinnata, kas kasutajale pakutakse isikustatud vahendit või toimingute kogumit, mille kaudu kasutaja saab algatada maksejuhiseid ehk anda korraldusi maksetehingu tegemiseks.

Makseinstrumendi kasutamise piiramisel teenuseosutajate piiratud võrguga võib piiratud võrk koosneda kas ainult füüsilistest kauplustest, ainult e-poodidest või füüsiliste ja e-poodide kombinatsioonist. Ühte ja sama MERAS § 4 lõike 3 alusel välja antud makseinstrumenti ei või kasutada mitmes teenuseosutajate piiratud võrgus. Juhul kui makseinstrumendi kasutamine on piiratud väljastaja ruumidega, võib makseinstrumente, mis võimaldavad omanikul omandada kaupu või teenuseid ainult väljastaja ruumides, kasutada üksnes füüsilistes ruumides ja neid ei saa kasutada e-poodides. Piiratuse hindamisel annab juhised ka PSD2 preambuli punktides 13 ja 14, samuti ka Euroopa Komisjon oma vastustes liikmesriikide poolt esitatud küsimustele Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2007/64/EÜ (edaspidi PSD) kohta käsitledes erinevaid näiteid, kuivõrd PSD2 on soovinud täpsustada PSD-s sätestatud piiratud võrgu regulatsiooni.

PSD2 preambuli punktis 13 juhendatult „*.../ei tohiks olla võimalik kasutada sama makseinstrumenti maksetehingute tegemiseks eesmärgiga omandada kaupu või teenuseid rohkem kui ühes piiratud võrgus või omandada piiramata valikul kaupu ja teenuseid.*“ Makseinstrumenti tuleks pidada piiratud võrgus kasutatavaks, kui seda saab kasutada järgmistel asjaoludel:

- 1) kaupade ja teenuste ostmiseks ainult teatavalt jaemüüjalt või konkreetsest jaemüügiketist; kui asjaomased üksused on otseselt seotud kaupade müügi või teenuste osutamise lepinguga, millega näiteks nähakse ette ühe makselahenduse kasutamine ning kõnealust makselahendust kasutatakse müügipunktides ja see on võimaluse korral esitatud makseinstrumendil, mida asjaomastes müügipunktides on võimalik kasutada;
- 2) väga piiratud hulga kaupade või teenuste ostu puhul, kui kasutamise ulatus on tõhusalt piiratud kindla arvu funktsionaalselt seotud kaupade või teenustega, olenemata müügipunkti geograafilisest asukohast;
- 3) kui makseinstrumenti reguleerib riiklik või piirkondlik avaliku sektori asutus konkreetsetel sotsiaalsetel või maksustamisega seotud eesmärkidel, et omandada konkreetseid kaupu või teenuseid. (PSD2 preambuli punkt 13).

Väljastajad võivad anda välja rohkem kui ühe sihtotstarbelise makseinstrumendi MERAS § 4 lõike 3 alusel, tingimusel, et iga makseinstrument vastab neile sätestatud nõuetele. Samuti võivad ühe kaardi põhised või muud makseviisid hõlmata samaaegselt rohkem kui üht MERAS § 4 lõike 3 välistust ehk sihtotstarbelist makseinstrumenti. Samas ei saa ühekordse makseinstrumendi suhtes kohaldada rohkem kui ühte MERAS kohaldamisalast välja jätmist, sh muid MERAS § 4 lõike 3 kohaseid välistusi. Ühe kaardi põhised või muud makseviisid ei saa samaaegselt hõlmata MERAS § 4 lõike 3 välistusi ehk sihtotstarbelisi makseinstrumente ja MERAS kohaldamisalasse kuuluvaid makseinstrumente. Iga makseinstrumendi kasutamise piiramiseks peavad väljastajad kohaldama tehnilisi ja lepingulisi piiranguid. Tehnilise piiranguna ei saa käsitleda üksnes makseinstrumendi väljastaja ja omaniku vahelise lepingu olemasolu.

Sihtotstarbeliseks makseinstrumendiks võib PSD2 preambuli punkti 14 kohaselt „*.../olla kaupluse kliendikaart, kütuseostukaart, liikmekaart, ühistranspordikaart, parkimispilet, toidutalong või mõne teenuse kasutamise talong, millest osa on ette nähtud konkreetsete maksu- või tööjõualaste õigusaktidega, mille eesmärk on edendada selliste makseinstrumentide kasutamist sotsiaalvaldkonna õigusaktides sätestatud eesmärkide*

saavutamiseks.“ PSD2 preambul toonitab samas punktis: „Kui selline sihtotstarbeline makseinstrument muutub üldkasutatavaks makseinstrumendiks, ei tohiks enam kohaldada sellise makseinstrumendi välistamist käesoleva direktiivi kohaldamisalast. Makseinstrumente, mida saab kasutada ostu sooritamiseks loetletud kauplejate kauplustes, ei tohiks käesoleva direktiivi kohaldamisalast välistada, kuna sellised makseinstrumendid on tavaliselt välja töötatud teenusepakkujate võrkude jaoks, mis pidevalt kasvavad. Piiratud võrgu välistamine peaks kohalduma koos potentsiaalsete makseteenuse pakkujate kohustusega teatada välistamisest puudutatud tegevusest.“

Eelnevast lähtuvalt hindab Finantsinspeksioon piiratud võrgu välistuse kohaldumisel, kas tegemist on makseinstrumendi teenuse pakkumisega võlaõigusseaduse § 709 lõike 8 mõttes ja kas see makseinstrument on üksnes sihtotstarbeliselt kasutatav. Kui makseinstrument on sihtotstarbeliselt kasutatav, lähtub Finantsinspeksioon tootest tervikuna ning hindab, kas tegemist on sihtotstarbelise makseinstrumendiga piiratud võrgus kasutamiseks ja/või piiratud valiku kaupade või teenuste soetamiseks. Finantsinspeksioon lähtub hinnangu andmisel muu hulgas käesolevas kirjeldatud kriteeriumitest, aga ka PSD2 eesmärgist, milleks on vältida makseinstrumendi *de facto* kasutamist üldkasutatava makseinstrumendina, jättes tarbijad ilma õiguskaitsest ning asetades teised makseinstrumendi teenuse pakkujad ebavõrdsesse olukorda.

## II. Elektroonilise side teenuse kasutaja maksetehingud

### a) Teabe esitamise kohustus

MERAS § 4 lg 1 p 11 alusel makseteenusena ei käsitata ja MERAS-s sätestatud ei kohaldata elektroonilise side teenuse kasutaja maksetehingule, mida elektroonilise side ettevõtja täidab lisaks elektroonilise side teenuste osutamisele, ja mis vastavad MERAS § 4 lõikes 4 sätestatud tingimustele (edaspidi *elektroonilise side välistus*).

MERAS § 4 lg 4 kohaselt makseteenusena ei käsitata MERAS § 4 lõike 1 punktis 11 nimetatud maksetehingute täitmist, kui ükski maksetehing ei ole suurem kui 50 eurot ja maksetehingute kogusumma ei ületa kasutaja kohta 300 eurot kuus või 300 eurot kalendrikuus elektroonilise side ettevõtja juures asuva konto eelrahastamise korral ning kui maksetehingud vastavad ühele järgmistest tingimustest:

- 1) tehing tehakse kasutaja või teenuse tellija jaoks digitaalse infosisu ja häälepõhiste teenuste ostmiseks, olenemata digitaalse infosisu ostmiseks või tarbimiseks kasutatavast seadmest, ja tehingu summa lisatakse elektroonilise side teenustega seonduvale arvele;
- 2) tehing täidetakse elektroonilise seadme abil ja tehingu summa lisatakse elektroonilise side teenustega seonduvale arvele heategevuse raames, piletite ostmiseks või parkimistasu maksmiseks.

MERAS § 4<sup>1</sup> lõike 3 alusel elektroonilise side ettevõtja, kes täidab MERAS § 4 lõike 1 punktis 11 nimetatud maksetehinguid, teavitab sellest Finantsinspeksiooni ning esitab Finantsinspeksioonile igal aastal kahe nädala jooksul majandusaasta aruande kinnitamisest vandeaudiitori eriotstarbelise aruande, mis kinnitab käesoleva seaduse § 4 lõikes 4 sätestatud piirmäärade järgimist.

Eelnevast tulenevalt juhime tähelepanu elektroonilise side välistust kasutavate isikute kohustusele teavitada Finantsinspeksiooni ning esitada Finantsinspeksioonile vandeaudiitori eriotstarbeline aruanne piirmäärade (üksiku maksetehingu summa 50 eurot ja kogusumma kuus 300 eurot) järgimise kohta kahe nädala jooksul majandusaasta aruande kinnitamisest.

### b) Kriteeriumid, mille alusel hinnata elektroonilise side välistuse kohaldumist

Elektroonilise side välistuse kohaldumise hindamine on MERAS § 4 lg 1 punkti 11 ja § 4 lõike 4 kohaselt (a) teenuse pakkuja, (b) mahu ja (c) tehingu eseme põhine. See tähendab, et teenusepakkuja tegevus on elektroonilise side välistuse kohalduvuse tõttu tegevusloa kohustusest vabastatud juhul, kui:

- a) tegemist on elektroonilise side ettevõtjaga;

- b) ükski maksetehing ei ole suurem kui 50 eurot ja maksetehingute kogusumma ei ületa kasutaja kohta 300 eurot kuus või 300 eurot kalendrikuus elektroonilise side ettevõtja juures asuva konto eelrahastamise korral ja
- c) - tehingu eesmärgiks on osta digitaalset infosisu või häälpõhiseid teenuseid olenemata digitaalse infosisu ostmiseks või tarbimiseks kasutatavast seadmest, ja summa lisatakse elektroonilise side teenusega seonduvale arvele või
  - tehingu eesmärgiks on heategevus, piletite ostmine või parkimistasu maksmine ja tehing tehakse elektroonilise seadme abil ning summa lisatakse elektroonilise side teenusega seonduvale arvele.

Teenuse pakkuja kriteeriumi puhul tuleb elektroonilise side teenuse mõiste sisustamisel lähtuda PSD2 artikli 4(42) kohaselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta. Täpsemalt selle artikli 2 alapunktist c.

Mahu kriteeriumi täitmise hindamisel lähtub Finantsinspeksioon MERAS § 4<sup>1</sup> lõike 3 alusel teenusepakkuja enda esitatud vandeaudiitori eriotstarbelisest aruandest. Seejuures piirmäärasid tuleb järgida teenust kasutava isiku kasutuses oleva iga numbriga kohta.<sup>2</sup>

Tehingu eseme kriteeriumi täitmisel tuleb lähtuda sellest, et „välistus peaks keskenduma konkreetselt digitaalse infosisu ja häälepõhiste teenuste eest tehtavatele mikromaksetele“ (PSD2 preambuli punkt 16).

Digitaalse infosisu mõiste on selgitatud MERAS § 4 lõikes 5: digitaalne infosisu hõlmab kaupu või teenuseid, mida pakutakse või mis on toodetud ja tarnitud digitaalsel kujul ja mille kasutamine või tarbimine on võimalik vaid tehnilise seadmega, ega hõlma mingil viisil füüsiliste kaupade ja teenuste kasutamist või tarbimist. PSD2 preambuli punkt 15 toob näidetena mh

- allalaetavad tooted, nagu videod, muusika ja mängud;
  - info, nagu näiteks ilmateade, uudised, spordiudised ja aktsiahinnad;
  - televisiooni- ja raadiosaadetes osalemine, nagu näiteks hääletamine ja võistlussaadetes osalemine.
- Digitaalne infosisu ei tohi endas kätkeada füüsiliste kaupade või teenuste kasutamist või tarbimist.

Heategevuslike annetuste ja erinevate piletite soetamise puhul on normidest ja PSD2 preambuli punktist 16 lähtuvalt lisatud „selge viide elektrooniliste piletite ostmisel tehtavatele maksetehingutele, et võtta arvesse maksetega seotud arengut, eelkõige kui kliendid saavad mobiiltelefoni või muid seadmeid kasutades mis tahes asukohast ja igal ajal tellida, omandada ja valideerida elektroonilisi pileteid ning nende eest maksta. Elektroonilised piletid võimaldavad ja hõlbustavad selliste teenuste pakkumist, mida tarbijad võiksid muidu osta paberpileti vormis, ning hõlmavad transporti, meelelahutust, parkimist ja sissepääsu üritustele, kuid välistavad füüsilised kaubad. Need vähendavad seeläbi traditsiooniliste paberpiletite müügi kanalitega seotud tootmis- ja levitamiskulusid ning suurendavad klientide mugavust, pakkudes piletite ostmiseks uusi ja lihtsaid viise. Heategevuslike annetusi koguvate üksuste koormuse vähendamiseks tuleks selliste annetustega seotud maksetehingud samuti kohaldamisalast välistada. Liikmesriikidel peaks olema kooskõlas siseriikliku õigusega vabodus piirata välistamine registreeritud heategevusorganisatsioonide jaoks kogutud annetustega.“ Ka heategevuslike annetuste ja erinevate piletite soetamise teenus ei hõlma füüsiliste kaupade omandamist võimaldavaid pileteid, talonge, vautšereid vms.

**Eelnevalt lähtuvalt hindab Finantsinspeksioon elektroonilise side välistuse kohaldumisel, kas tegemist on elektroonilise side ettevõtjaga, kas on täidetud mahu kriteerium ja milline on maksetehingu ese. Finantsinspeksioon lähtub hinnangu andmisel muu hulgas käesolevas kirjeldatud ja sisustatud kriteeriumitest ning PSD2 eesmärgist piirata välistamist selgelt madala riskiprofiiliga maksetega.**

---

<sup>2</sup> Vt viide nr 1, lk 13.